



ELŐADÁSOK

HAZAFIÚI KÖTELESSÉGEINK A MAI IDŐKBEN

Mélyen tisztelt Hallgatóim!

Kedves Magyar Testvérek!

Amikor idegenek közé lépünk, első kötelességünk a bemutatkozás. **Meg** kell mondanunk, hogy kik vagyunk, honnét jöttünk. Hogy az illendőség ellen ne vétsek, én is bemutatkozom tehát. X. Y. vagyok, aki Isten kegyelméből immár több mint két évtizede tanítgatom és nevelem népem rámbízott tagjait.

Nemrég arra kértek, hogy ezt a szép községet látogassam meg és mondjak el egyet-mást tanulni vágyó, derék magyar testvéreim előtt. És én örömmel teszek eleget ennek a kérésnek, mert mindig szívesen látom, amikor a művelődés vágyától ösztönözve, ilyen szép számban jönnek össze, amiért engedjék meg, hogy e község haladni vágyó, derék népét a legnagyobb elismeréssel köszöntsem!

Mert arról szeretnék egy kicsit elbeszélgetni kedves magyar testvéreimmel, hogy nekünk, mint a magyar haza polgárainak, mik a kötelességeink a mostani háborús időkben.

Kötelességeinket három csoportba osztom. Így e rövid beszélgetés folyamán hallani fognak az Istennel, a hazával és embertársainkkal szemben fennálló kötelességeinkről.

Az okos ember ma is vallásos. Ami azt jelenti, hogy alázatos és föltétlen meghódolással ismeri el azt a jóságos Istent, akinek a hatalmas világot és saját picit létét elsősorban köszönheti. A néhány évvel ezelőtt elhalt, lángeszű Apponyi Albert gróffal, a trianoni bilincsek ellen oly fényes ékesszólással harcoló, nagy magyar államférfivel történt meg egyszer, hogy azt kérdezték tőle, hogyan van az, hogy ő, a nagy tudós, bármerre jár is, nemcsak a szentmisét nem mulasztja el soha, de még a szentbeszédet is mindig olyan odaadó, áhitatos figyelemmel hallgatja, — mondja bár azt egy egyszerű falusi káplán is. És mit gondolnak, kedves Hallgatóim, mit felelt ez a mély vallás-erkölcsi érzülettel telített főúr? Azt, hogy a szentmishallgatás neki kötelessége. Azon tehát, hogy szentmisét hallgat, csodálkoznivaló egyáltalán nincsen. Ami pedig a szentbeszédet illeti, a falusi káplán is mondhat olyat, ami neki sohase jutott volna eszébe, avagy olyat, amit hallván, a gondolatársulás folytán nála oly gondolatok születését segíti elő, amelyek máskülönben tán sohse születtek volna meg az agyában.

De nemcsak a lángelmék gondolkoznak így. Járjunk bár falun vagy városban, mindenütt jólesően állapíthatjuk meg, hogy templomaink szinte szüknek bizonyulnak az ájtatosan imádkozók befogadására. De ha a templomlátogatók sorait vizsgáljuk, azt látjuk, hogy azok főleg az élemedettebbek közül valók, vagy pedig egészen fiatalok. A 20—30 év közöttiek — ha le is

számítjuk a bevonultakat — még mindig hiányoznak, még mindig jobb szeretik az istentisztelet idejét ellődörögni, vagy cigaretta és pipaszó mellett elpolitizálni. A gyermekeket legtöbbször ma is csak az *őregpapa* vezeti el a templomba, az *édesapák* pedig csak *küldik* őket. Pedig az Uristen nemcsak az öregek jóságát és ájtatosságát látja ám szívesen, akik a bűnözésre immár képtelenné is váltak. Még szívesebben fogadja a fiatalok erényét és áldozatát, ami jóval nagyobb lemondást és meghódolást tételez föl az ifjak részéről. Azzal szemben, Akitől a duzzadó ifjúság és erő származik. Aztán nézzük csak azokat a pökhendi legénykéket, akik azzal akarnak maguknak tekintélyt biztosítani, hogy éktelen káromlással szennyezik be Isten dicséretére teremtett szájukat! Nem visszataszító-e a viselkedésük, nem borzasztó-e hallani is őket? Valahányszor ezeket a csúf káromlásokat hallom, önkéntelenül is mindig a *Himnusz* költőjére gondolok, aki bizonyára ilyen cégezés, csúnya magyar bűnökre gondolva írta, az Istentől eme nyilvános gyónással is mintegy bocsánatot esdve népére:

*„Hajh, de bűneink miatt gyúlt harag kebledben!
Elsujtád villámodat, dörgő fellegedben.“*

Igen, kedves hallgatóim, az Istennek nem elég az öregek ájtatossága. Káromkodó ifjainknak is meg kell tanulniok az imádságot és el kell feledniök a káromkodást, mint ahogy a frontról érkező hírek is erről számolnak be. Az arcvonatról származó tudósítások szerint az irtózatos küzdelem ezer veszélye Istenhez közelebb viszi a harcosokat. Az azelőtt legkáromkodóbb emberek is egymást figyelmeztetik, mielőtt valamelyik megfélemedkezvén magáról, odakint is káromolva emlegeti Isten szent nevét. Dicső honvédeink kereszteteket tűznek az utak szélére, a bunkerek tetejére és érmecskéket a sapkájukra. És jól teszik ezt. Mert az irtózatos küzdelem poklában megtisztult lelkek vallásossága kedvesebb a Hadak Ura előtt, mint az itthoni hencegő kamaszok nyegle káromkodása. És ezáltal jobban hasonlítanak régi elődeikre is, akik „Jézus“-t kiáltottak a csata kezdetén. Jobban hasonlítanak Nagy Lajoshoz, aki Mária-képpel a szíve fölött indult a csatába. És jobban hasonlítanak Hunyadi Jánoshoz, aki olvasót (rózsafüzért) kötött a kardjára, valahányszor küzdelembe indult. Pedig hozzájuk hasonlítani akarni, valóban szép és felemelő elhatározás!

Térjen hát vissza az évszázadokkal ezelőtti, mély és őszinte magyar vallásosság! Tanuljunk meg újra becsülni az imát! Szeressük újra bensőséges ragaszkodással a szép és tiszta családi életet s annak virágát: a gyermeket! Akkor nem hagy el minket a magyarok Istene.

*

A hazával szemben való kötelességeinkről is gyakran megfélemedezünk. Kezdünk túlságosan elkényelmesedni. Pedig jól jegyezzük meg: a győzelmet nem az elpuhultság és gyatra kényelemszeretet szüli, hanem a szilárd kitarítás és önfegyelem!

Tanuljunk meg elsősorban önmagunkban bízni!

Vigyázzunk a szánkra, hogy legalább a bátrabb lelkek hitét meg ne öljük gyáva, meggondolatlan szavainkkal, esztelen fecsegésünkkel!

Ne hallgassunk hát a suttogókra és ne higgyünk nekik! Ságunkat félti, hol meg az éhezéstől félt bennünket. Az ellenséges rádiók és újságok szirénhangjainak hallatára jusson eszünkbe az elmúlt nyár, amikor

az ellenséges léggömbökről a gyujtóbombák százait szórták határunk keresztberakott gabonáira! Akkor nem féltettek bennünket az éhhaláltól. De most ördögi gonoszsággal azt sűgják nekünk: miért engeditek, hogy szövetségeseitek minden gabonától megfosszanak benneteket stb. Ha ugyanis köztünk és szövetségeseink között sikerülne bomlást, széthúzást és meghasonlást előidézniök, akkor az ellenfélnek újra nyert ügye lenne.

Ne hallgassunk hát a suttogókra és ne higgyünk nekik!

Akár a fennálló rend ellen bujtogatnak, akár nagy veszteségeinkről, elégtelen katonai felszerelésünkről hazudoznak, akár a vesztes háború rémét festetgetik elénk és gagyogják remegő szájjal, mindenképen az ellenség ügynökei ők, akik inkább érdemlik, hogy csendőrkézre adjuk őket, mint azt, hogy gonosz és ártalmas beszédeiket meghallgassuk.

Trianon bilincseit széttörte a nemzet acélos tettekészsége és akarata. Új bilincset akarunk? ... Ha nem, akkor ne hallgassunk a suttogókra, hanem kövessük egyedül azt, amit becsületes magyar lelkünk sugalmaz!

Ne bíráljunk és kritizáljunk folyvást másokat! Ne feledjük, könnyebb valamit lepecskondiázni, megszólalni, megszólalni, mint csak félig jól is megcsinálni!

E helyett *törekedjünk a komoly és mindig többet felmutató termelőmunkára!* Gyűjtsük az eddig veszendőbe ment, de most értéknek felismert anyagokat! S mindezt tegyük önzetlenül, azzal a gondolattal, hogy ezekkel is elsősorban a hazánkat akarjuk szolgálni!

Röviden összefoglalva a mondottakat: a haza fogalma ne csak akkor legyen szent és tiszteletreméltó előttünk, amikor anyagi vagy erkölcsi támogatást várunk és keresünk, hanem akkor is, amikor a haza kér áldozatokat tőlünk!

*

Végül a felebaráti szeretetről kívánok még egy-két dolgot elmondani.

Nemrég egy III. osztályú vasúti kocsiban utaztam, amikor a mai emberek türelmét és emberszeretetét illetően szinte megdöbbenően szomorú tapasztalatokat szereztem. Egy nagyobb állomásra ért a vonat. A lárma, a lökdösés és könyökmunka, amit a kocsink előtt a felszállók műveltek, már maga szinte fájdalmasan érintett. Az a diskurzus pedig, ami aztán bent a kocsiban folyt, s amiben, sajnos, a női nem tagjai is résztvettek, igazán sajnálattal töltötte el lelkemet. Olyan ocsmány kifejezések röpködtek a levegőben, hogy azokat hallva, én, a férfi, pirultam. És bármennyire nem szívesen avatkozom is a más dolgába, kötelességemnek éreztem, hogy különösen a legcsúnyább szájú asszonyokat, akik trágárságban a férfiakon is túltettek, az egész kocsi közönségének legélénkebb helyeslése mellett asszonyi mivoltukra figyelmeztessem és rendreutasítsam.

Közelépésemet nem bántam meg, mert a kedélyek lecsillapodtak s a végén egész barátságos hangulat lett úrrá a kocsiban. Ne feledjük, hogy vitatkozó felebarátaink között, ha csak lehet, elsimítani a félreértést és a megértés alapjára vinni embertársainkat, ma ez is fokozott jelentőségű, hazafias teendő!

Egy másik alkalommal egy szabadságra utazó szegény ember került kellemetlen helyzetbe a vonaton. Rövidebb távolságra szól a jegye, mint amekkora utat megtenni szándékozott. Pénz pedig, ahogy állította s ahogy barátom elbeszélése alapján hihető is, nem volt nála. Az ideges kalauz és a szegény szabadságra utazó ember egyre durvuló és elfajuló vitájának az egyik derék hölgyutas vetett véget, akiben magyar nőhöz méltó, igaz anyai

szív dobogott. Azt mondta a kalauznak, hogy ő kifizeti a különbözetet. De erre már egy emberként mozdult meg a kocsi minden utasa és mindenki hozzá akart járulni legalább pár fillérrel a segítséghez. Úgy is történt. S ez az eset jobban egyékkovácsolta a társaságot, mint bármi más tehetne volna. Bebizonyosodott, hogy egy kis megértés és jóakarát többet ér és nagyobb győzelmet arat, mint akár tengernyi türelmetlenség, megnemértés és izgágás-kodó rosszindulat.

Ne bántsuk hát egymást!

Ne gorombáskodjunk másokkal és ne irigyeljük egymás szerencséjét!

Igyekezzünk megismerni embertársainkat, de ne azért, hogy annál jobban árthassunk nekik, hanem, hogy éppen a megismerés révén használhassunk egymásnak!

Mindenkinek van jó- és rossztulajdonsága. Legyünk egymás emberi gyarlóságaival szemben is megértők és elnézők!

Valahányszor az emberek egymás közötti veszekedéséről, békétlenkedéséről hallok, mindig eszembe jut egy eset, amit egy talpraesett magyar asszonyról olvastam valahol. És mindig arra gondolok, milyen jó lenne, ha az emberek egymás idegeit kímélve, mindig és mindent oly ügyesen és tapintatosan intéznének el, mint ez az ügyes asszony tette. Az említett asszonyt sokat bosszankodott már a miatt, hogy szomszédasszonya tyúkjai mindent kikaparnak az ő kertjében. Egyik este kapta hát magát és vagy 7—8 tojást téve a kötényébe, a kertjébe ment és a tojásokat észrevétlenül a bokrok alá rakta. Másnap reggel figyelte a szomszédasszonyát. S amikor az kint volt a kertjében, mely a mi asszonyunkéval határos volt, ő is kiment a sajátjába és nagy meglepetést és örömet mutatva, boldogan szedte össze a „talált” tojásokat. A vége az lett, hogy a szomszédasszony másnap már megcsináltatta azt a kerítést, amelynek megcsináltatására eddig nem volt hajlandó. No, hogyne, majd talán hagyja, hogy az ő tyúkjai a szomszéd kertjében tojják el tojásaikat!

Lám, az ilyenféle megoldásokra találhatták ki bizonyára eleink ezt a talpraesett közmondást: „Többet ésszel, mint erővel!”

De befejezem.

Szeretném, ha mindaz, amiket ma itt hallottak, jó elhatározásokat fakasztana kedves Hallgatóim lelkében és az eddiginél is vallásosabb, haza- és emberszeretőbb lélekkel valamennyiüket egy érzés és egy akarat töltené el: Istenünk, hazánk és embertársaink mindenekfelett való szeretete s legodaadóbb szolgálatának vágya és szent fogadalma.

A magyarok jóságos Istene segítse ebben kedves Hallgatóimat!

Kovács Dezső

A MAGYAR SZOBRÁSZAT IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

A szobrászatról egyre több szó esik az utóbbi időben. De ez nemcsak sajátos magyar művészeti jelenség, hanem még a világegés előtt általános európai jelenséggé vált. Aki a müncheni német művészeti kiállítást megnézte, vagy ott volt a legutóbbi velencei biennalén — a kétévenként megrendezett nemzetközi művészeti bemutatón — már megállapíthatta magában ezt az irányzatot. A ma embere újból a *zárt, határozott formák* felé hajlik, abban az értelemben, ahogyan a görögöknél és rómaiknál láttuk.